

Forskrift F: EDI-kommunikation

Bilagsrapport 3:

Den danske rollemodel

November 2011

Rev. 2

Indholdsfortegnelse

1.	Den danske rollemodel	3
2.	Oversættelse af roller til dansk	4
3.	Danske aktører	7
4.	Danske domæner	9

1. Den danske rollemodel

Formålet med denne bilagsrapport er via modellen på side 12 at hjælpe alle interessenter i elmarkedet til bedre og mere præcist at forstå de roller og relationer, der knytter sig til en aktør. Det vil blandt andet medvirke til at reducere antallet af misforståelser, der kan opstå i forhold til de definerede roller og i forhold til ansvarsfordelingen i markedet. Når Energinet.dk fremover definerer nye aktører og roller, kan de med det samme indplaceres i modellen med de relationer, de har til resten af markedet.

Modellen visualiserer aktører og områder i den danske rollemodel. Aktørerne er forbundet med områderne i kraft af de roller, de bestrider. Aktørerne er desuden forbundet med hinanden i kraft af deres indbyrdes relationer, som det fremgår af kommunikationsflowet. Af formidlingsmæssige hensyn er flere roller samlet i en aktør, og ikke alle relationer fremgår af modellen.

Den danske rollemodel tager udgangspunkt i ebIX', EFET's og ETSO's rammeværk, der beskriver den europæiske rollemodel. Fra disse tre begrebsapparater opbygges det danske begrebsapparat. Derefter illustreres den danske rollemodel. Det er derfor muligt at relatere de danske begreber til den europæiske model. Det er Energinet.dk's ambition, at modellen altid afspejler den nyeste version af ebIX, EFET og ETSO's rollemodel.

I forbindelse med vedligeholdelse af rollemodellen vil der være situationer, hvor for eksempel roller, der er godkendt af ebIX, medtages, selvom de ikke er med i den officielle europæiske model.

Rollemodellen er opdelt i følgende afsnit:

- Oversættelse af de internationale roller fra engelsk til dansk
- Definition af de danske aktører ud fra de oversatte roller
- Beskrivelse af aktuelle domæner
- Illustration af relationerne mellem de danske aktører og domæner

2. Oversættelse af roller til dansk

Nedenstående skema lister og definerer de identificerede danske roller. Skemaet består af tre kolonner:

- **Dansk betegnelse:** Det danske navn for rollen.
- **ETSO/ebIX-rolle:** Henviser til de engelske betegnelser defineret af ETSO og ebIX. I flere tilfælde dækker en dansk aktør over flere ETSO- og ebIX-roller.
- **Beskrivelse:** En beskrivelse af rollen samt evt. ansvar.

Dansk betegnelse	ETSO/ebIX-rolle	Beskrivelse
Balanceansvarlig	Balance responsible party	Køber og sælger el i engrosmarkedet og afregner med "ansvarlig for balanceafregning". Rollen som balanceansvarlig er en samlet betegnelse for de balanceansvar, der findes i markedet (produktions-, handels- og forbrugsbalanceansvarlig). Det er ikke en rolle i sig selv.
Produktionsbalanceansvarlig	Production responsible party	Ansvarlig for ubalance mellem solgt og produceret el for alle associerede målepunkter. Kan have en aftale med en elleverandør om at aftage el fra en "aktør tilsluttet nettet".
Handelsbalanceansvarlig	Trade responsible party	Køber og sælger el. Skal sikre balance før afslutning af planmeldingsfasen.
Forbrugsbalanceansvarlig	Consumption responsible party	Ansvarlig for ubalance mellem købt og forbrugt el for alle associerede målepunkter. Kan have en aftale med en elleverandør om at levere el til en forbruger.
Elleverandør	Balance supplier	Aktør, der leverer/aftager el til/fra en elforbruger/producent. Har en aftale med en balanceansvarlig.
Systemoperatør	System operator	Har det overordnede ansvar for at skabe balance i markedet samt for at varetage drift af transmissionsnettet og sikre stabil elforsyning.
Transmissionskapacitetsadministrator	Transmission capacity allocator	Administrerer transmissionskapaciteten mellem de definerede områder, som de balance-ansvarlige virksomheder er repræsenteret på. Transmissionskapaciteten mellem prisområderne fordeles særskilt.
Markedsoperatør	Market operator	Markedsoperatøren bestemmer markedsenergiprisen på et markedsbalanceområde ud fra de tekniske muligheder og begrænsninger, den ansvarlige systemoperatør op-

Dansk betegnelse	ETSO/ebIX-rolle	Beskrivelse
		lyser. Endvidere indgår handelsplaner fra de balanceansvarlige parter i prisfastsættelsen.
Målepunkt-administrator	Metering point administrator	Ansvarlig for relationen til aktørerne, der er forbundet til målerne. Herunder ansvarlig for at oprette og nedlægge målepunkter og for det kontraktlige forhold til "aktør tilsluttet nettet".
Måledata-aggregator	Metered data aggregator	Ansvarlig for at kvalificere måledata fra den måledataansvarlige.
Måledata-ansvarlig	Meter data responsible	Ansvarlig for at opbevare og validere måledata baseret på data fra måledataindsamleren. Måleraflysningen bliver sendt videre til elleverandøren, der bruger den til at afregne strøm.
Måledata-indsamler	Metered data collector	Ansvarlig for at aflæse målere.
Netoperatør	Grid operator	Aktør, der varetager driften af et eller flere fysiske elnet.
Netudbyder	Grid access provider	Ansvarlig for at tilslutte "aktør tilsluttet nettet" og for at sikre elleverancen. Gælder både producent og forbruger.
Måleroperatør	Meter operator	Ansvarlig for fysisk at installere, vedligeholde, teste samt demontere målere.
Aktør tilsluttet nettet	Party connected to grid	"Aktør tilsluttet nettet" er et samlet begreb for de aktører, der er tilsluttet nettet. Det er ikke en rolle i sig selv. I praksis er det elproducenten og elforbrugeren.
Elproducent	Producer	Producent, der ejer et eller flere elproducerende anlæg.
Elforbruger	Consumer	Forbruger af el.
Ansvarlig for balanceafregning	Imbalance settlement responsible	Ansvarlig for at udligne forskellen mellem kontraktlige forpligtelser og faktisk forbrug/produktion for de balanceansvarlige i et prisområde.
Ansvarlig for opgørelse af saldoafregning	Reconciliation responsible	Ansvarlig for at udligne forskellen mellem det balanceafregnede og det endelige målte forbrug for et skabelonafregnet målepunkt i et netområde. Opgørelsen videregives til de "saldoafregningsansvarlige"

Dansk betegnelse	ETSO/ebIX-rolle	Beskrivelse
		for det givne måleområde.
Saldoafregnings-ansvarlig	Reconciliation accountable	Finansielt ansvarlig for at afregne saldoafregningens energivolumen leveret til et lokalt målepunkt.

3. Danske aktører

Nedenstående skema viser definitionerne på de danske aktører i form af de roller (se afsnit 2), hver aktør dækker.

Danske aktører	Roler	
Elforbruger	Elforbruger	
Balanceansvarlig	Balanceansvarlig	
Produktionsbalanceansvarlig	Produktionsbalanceansvarlig	En balanceansvarlig har en eller flere typer af opgaver. Til venstre nævnes de tre roller, en balanceansvarlig dækker over.
Handelsbalanceansvarlig	Handelsbalanceansvarlig	
Forbrugsbalanceansvarlig	Forbrugsbalanceansvarlig	
Elleverandør	Elleverandør	
	Saldoafregningsansvarlig	
Transmissionsvirksomhed	Netoperatør	En transmissionsvirksomhed har som aktør ikke et systemansvar eller direkte kundetilslutning. Aktørens ansvar kan bedst sammenlignes med en netvirksomhed dog uden at have direkte kontakt med elforbrugeren.
	Måleroperatør	
	Måledataindsamler	
	Måledataansvarlig	
	Måledataaggregator	
Systemansvarlig virksomhed (TSO/Energinet.dk)	Systemoperatør	Den systemansvarlige virksomhed er også transmissionsvirksomhed og indeholder derfor de samme roller. Rollerne er derfor ikke afbilledet under den systemansvarlige virksomhed.
	Ansvarlig for balanceafregning	
Transmissionskapacitetsadministrator (Udføres af E.ON/ Systemansvarlig/ Transmissionsselskab syd for den dansk-tyske grænse)	Transmissionskapacitetsadministrator	
Markedsoperatør (Nord Pool)	Markedsoperatør	
Måleoperatør (evt. del af netvirksomhed)	Måledataindsamler	I få tilfælde er dele af netvirksomhedens opgaver uddelegeret til en måleoperatør. I de tilfælde varetager

Danske aktører	Roler	
	Måledataansvarlig	måleoperatøren opgaver så som at indsamle, lagre og kvalificere måledata. Måleoperatøren overtager opgaven – ansvaret ligger fortsat hos den ansvarlige netvirksomhed. Der er derfor et sammenfald i ETSO/ebIX-roller for de to aktører.
	Måleroperatør	
	Måledataaggregator	
Netvirksomhed	Netoperatør	
	Netudbyder	
	Målepunktadministrator	
	Måleroperatør	
	Måledataindsamler	
	Måledataansvarlig	
	Måledataaggregator	
	Ansvarlig for opgørelse af saldoafregning	
Forsyningspligtig virksomhed Elleverandør (med særlige forpligtelser). Forsyningspligtselskabet er begrænset til at sælge el inden for sit eget forsyningsområde.	Elleverandør	
Elproducent	Elproducent	

Foruden ovenstående danske aktører sker der en løbende afregning af forbrug, produktion og handel. Denne rolle er af ETSO defineret som "Billing agent". Rollen vil ikke fremgå som en særskilt aktør i den danske rollemodel, eftersom rollen indgår som en delmængde i mange af aktørernes opgaver. Rollen er i større eller mindre grad indeholdt i de øvrige aktørroller.

4. Danske domæner

Ordet domæne kommer af det engelske "Domain"¹, som ETSO og ebIX bruger i deres terminologi. Et domæne underinddeles i to kategorier:

- **Område:** Et fysisk eller logisk område – eksempelvis et balanceområde eller et netområde.
- **Punkt:** Et fysisk eller logisk punkt, hvor energi bliver målt.

Afsnittet igennem vil begrebet "område" dække over begge ovenstående kategorier.

Af nedenstående skema fremgår de identificerede danske områder og punkter samt en definition af disse. Skemaet består af tre kolonner:

- **Dansk betegnelse:** Det danske navn for området
- **/ebIX-begreber:** Henviser til de domæner, ETSO og ebIX har defineret for at dække det europæiske marked. I flere tilfælde dækker et dansk område over flere ETSO- og ebIX-områder.
- **Beskrivelse:** En beskrivelse af området samt evt. danske forhold. Hvor der er flere ETSO- og ebIX-områder i forhold til et dansk område, dækker beskrivelserne tilsammen set den danske betegnelse (f.eks. er der tre ETSO-/ebIX-begreber, der tilsammen dækker den danske betegnelse "UCTE-begreber").

Dansk betegnelse	ETSO/ebIX-begreber	Beskrivelse
Danmark er opdelt i to prisområder. <ul style="list-style-type: none"> • Vestdanmark bestående af Jylland og Fyn • Østdanmark bestående af Sjælland, Øerne og Bornholm. Begge balanceområder refererer til Energinet.dk, der har det nationale ansvar for, at områderne er i balance.		
Prisområde (Øst/Vest)	Market balance area	Et geografisk område, der består af et eller flere opmålte netområder. De balanceansvarlige skal skabe balance, og ubalancer afregnes til samme pris i hele området.
UCTE-begreber	Coordination center zone	En sammenlægning af en eller flere "control blocks". Vestdanmark tilhører Zone Nord.
	Control block	En sammenlægning af en eller flere "control areas".

¹ ETSO's beskrivelse af det engelske "Domain": A domain represents a delimited area that is uniquely identified for a specific purpose and where energy consumption, production or trade may be determined.

Dansk betegnelse	ETSO/ebIX-begreber	Beskrivelse
	Control area	En sammenlægning af et eller flere balanceområder, der fungerer under samme tekniske netfrekvens.
UCTE	UCTE	Internationalt organ, der koordinerer og udvikler det europæiske transmissionsnet med fokus på TSO'erne. Et af målene er at udvikle det europæiske net med henblik på bedre stabilitet, pris, udveksling af el og sammenhæng.
Nord Pool-område	Common capacity area	Et markedsområde, hvor transmissionskapaciteten mellem balanceområderne er overgivet til Nord Pool. Dækker Norge, Sverige, Danmark, Finland samt Kontek og den dansk-tyske grænse.
CBT område (ITC område fra 2007)	CBT area	Et samarbejde mellem de europæiske TSO'er, der har til formål at sikre ensartet kompensation for energi, der passerer grænserne. ETSO står for afregningen.
Netområde	Metering grid area	Afgrænset fysisk område, hvor forbrug, produktion og udveksling af el kan måles.
<p>Et målepunkt er en generel betegnelse for et fysisk eller logisk punkt, hvor energi måles. Et målepunkt kan nedbrydes i mere specificerede målepunkter jævnfør følgende hierarki.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Målepunkt <ul style="list-style-type: none"> ▪ Udvekslingsmålepunkt ▪ Lokalt målepunkt <ul style="list-style-type: none"> ▪ Produktionsmålepunkt ▪ Forbrugsmålepunkt <p>Herunder beskrives hvordan målepunkterne er samlet i den danske model.</p>		
Målepunkt	Metering point	Målepunkt for energimåling.
	Local Metering point	Mindste enhed, der skal være i balance.
	Production metering point	Målepunkt for en eller flere produktionsanlæg.
	Consumption metering point	Målepunkt for en eller flere forbrugsenheder.
Udvekslingsmålepunkt	Exchange metering point	Målepunkt, der har til formål at måle energiudveksling mellem flere netområder.

Dansk betegnelse	ETSO/ebIX-begreber	Beskrivelse
Elmåler	Meter	Fysisk enhed, der registrerer energiforbrug.
	Register	Selve registeret, hvor opmålingen kan aflæses. Et eller flere registre udgør et målepunkt.

Dansk rollemodel - version 1.0

